

МИРО ВУКСАНОВИЋ

ОТЕТО ОД КОРОНЕ

1.

Велике хале Београдског сајма сваког октобра пуне се хиљадама наслова књига, на десетинама језика, и неколико дана тамо долазе људи, у колонама, по двеста хиљада сваке године, а међу њима је највише младих и насмејаних.

Јуче су српски војници у велике хале Београдског сајма унели три хиљаде кревета, постројили их на истом растојању, направили огромну спаваоницу у којој се не спава, јер ће тамо да буду лакши болесници који носе вирус корона.

Уместо отворених књига, отворена је болница. Уместо смеха чуће се јецаји. Где је било здравље, долази обољење.

Да је било више читања, било би мање боловања.

2.

Док лекари одговарају на питања новинара о невољама што их је донео досад непознат вирус, најбоље се види код кога би требало отићи и тражити помоћ, а кога бисмо од лекара и ми лаици могли да лечимо. И нико од нас не може да зна ко ће од њих изрећи коначну пресуду, а ко може такву пресуду да одложи.

То смо, свакако, знали и раније, али нисмо притврђивали градиво на добар начин, па се и међу нама и међу лекарима лако препознају успешни ђаци и понављачи.

3.

Позоришни редитељ Мијач каже да у карантину због вируса корона чита роман *Робинзон Крусо* и да у својим одмаклим годинама, док шетка по соби да не заборави да хода, открива нова значења књиге о острвском животу, да тамо има више филозофије него литературе. То је паметан налаз у оба случаја, јер кад год буде тешко, морамо да пронађемо нешто много теже што је човек успео да савлада. Тако се повећава жеља за победом и тако се повећаје.

4.

Када осмотримо целину прошлог времена, али одједном, из свог памћења, као што је једино могућно с толиком амбицијом, лако ће нам се отворити истина да су главна уметничка и књижевна дела, од индијских и старогрчких спева до данас, да поменемо само то, као илустрацију, да је, дакле, светска уметност и књижевност настајала у неприликама, разним недаћама, ратним и другим. Ако то радимо из времена короне која је затворила човечанство у карантин, можемо очекивати да ћемо добити важна дела из свих области. Најпре, из медицине која засад ћути.

5.

Нарцис или суноврат (савијен је) или доколена (због колена) има најлепши пролећни мирис планине под цветом. Забеле се ластвице и цела брда. Замирише и камен у њима. Ишли смо, брали, доносили ћумице, стављали у чаше с водом, приносили устима и носу. Нисмо знали, касније нисмо ни веровали, да у таквом лепотану има отрова. Не памти се да је некоме било зло од доколене, а прича се да су били Нарцис и Ехо, да се нимфа Ехо заљубила у Нарциса, да се љубав трагично завршила, да се Нарцис заљубио у свој лик у води, није могао да се одвоји, за њим умрла и Ехо. Крај њега изникао бели цвет који је добио његово име. Има више верзија ове митолошке приче и свака је једнако верна и узбудљива. Разликује се од осталих митова по цвету који има одвојене... и ту сам стао. Требало ми је да кажем како се зову делови цвета и његово жуто око у средини. Нашао сам чланак о нарцису, видео да их има стотинак врста, жутих и белих, и почео сам да читам, с намером да поента буде досетка како се у стенама где расту доколене два-три пута чује ехо од повика и потом се изгуби. Али, опис цвета почиње овако:

„Све врсте нарциса поседују корону окружену са шест цветних листова...”

Погледао сам још једном. Доиста пише да има *корону*.

Нисам даље читао. Упамтио сам шта имају све врсте нарциса или доколена, којима најбоље стоји име – суноврат.

6.

Чим смо дознали да је болест планетарна и смртоносна, јавили су се лингвисти. Одбор који је званично задужен да брине о језику, препоручио је да пишемо вирус корона, јер је то прикладно правилима српског језика. Дато је и објашњење, с примерима. То се није ни охладило, а нашли су се језикословци да кажу, јавно такође, да је боље и правилније да пишемо коронавирус, јер се тако говори у развијеним земљама. Прихваћена су оба предлога тако што гласила блиска властима пишу вирус корона, а гласила оних који хоће власт пишу коронавирус. Док људи умиру, у свету и код нас, споримо се како ћемо незваног госта да зовемо. Не видимо да и корона има своју политику – не опрашта никоме.

7.

Слушао сам како је шпанска грозница (тако су је звали!) покосила свет на крају Великог рата, пре стотинак година. Знам фамилије од којих је само по једно чељаде остало. Гледао сам гробове неколико младих људи, блиских по сродству и по годинама мојим родитељима. Упамтио сам, мали, пре поласка у школу, како причају да „ђавоље силе” удешавају своје послове тако што повремено упуте на људе разне пошасте – болести или ратове, да смање број људи, јер се верује да ће ђаволи нестати кад их буде мање него људи. Зато мислим да је и корона „ђавоља сила”.

8.

Опет, сваког дана у исти сат, читају колико је људи оболело, колико је умрло, колико их је на респиратору, колико их је у којој правој или импровизованој болници, који је просек година умрлих, колики је проценат смртности, све у бројевима, све мучно и тешко на два начина: толико људи страда и толико људи постаје број. Чују се и реченице: „Данашњи бројеви су гори”, „Далеко смо испод италијанског сценарија”, „Просек бројева је очекиван на епидемичкој кривој” и тако редом.

Ово сам записао у три сата после подне, на тридесети дан откако нисам ни отворио улазна врата од стана, откако нисам изашао. Датум је 14. април 2020. године.

Колико ће још бити оваквих дана?

Колико ће сутра бити вирусом корона заражених, а колико преминулих?

Данас их је 411 оболелих и 9 умрлих.

(Нисам ни ја одолео да не напишем бројеве које сам малочас чуо.)

9.

Пролећно сунце је за неколико дана донело густо бело цвеће и зелено лишће на дрвећу под мојим прозором. Притеран опасношћу која је променила цео свет и утерала људе у куће, мој једини „излазак у живот”, већ месец дана, гледање је кроз прозор. Зато сам пажљивије но икад раније гледао како се пролеће пење уз дрвеће и даје нови живот дрвећу, свему.

Баш кад је ветар навио брезову грану и њен вршни лист дира стакло на прозору. Позива ме да изађем.

10.

Он се двоструко узнемирио када је чуо да ће сутрадан, увече, после шест ноћи пола сата да изађе на своју стазу којом је свакодневно шетао неколико кругова, односно – неколико километара. То му је највише недостајало откад је у карантину због вируса корона. Био је у ризичној групи, због године рођења и опасности да тварчица која је пореметила светски поредак (или је део тог поретка, мислио је), тако означена, непозната, невидљива, разуме се, а може да усмрти колоне људи, па то и чини.

Узнемирило га је како ће, после тридесет и неколико дана, први пут изаћи из своје куће и отићи у дозвољену шетњу. Говорио је пријатељима, телефоном, јер сусрета нема, прете zarazом, преношењем вируса, понављао је да и затвореници имају свакодневне шетње. Први пут је имао трему пред излазак на своју ноћну стазу. Узимао је лек за смирење и опомињао самог себе, питао шта то би.

Узнемирило га је, такође, што по препоруци надлежних, чије је савете у длаку поштовао и примењивао, сада мало збуњен, што може само шест стотина метара далеко да иде од куће. Смишљао је како ће да буде тачан, да не погреша пред крај епидемије, и то после свега што је издржао.

Отворио је мали сандук у дну своје радионице. Тамо је остављао разне ствари: делове алатки, клинце, ексере, дашчице, излизане турпије, сломљене напретке, игле са сломљеним врхом, разне плочице, покварене сатове, мала клупка. Тражио је нешто чим би измерио удаљавање од куће, увек уредан, тачан, доследан у томе. Нашао је неколико смотуљака канапа и конца, почео да их одмотава, мери и слаже, да сабира њихову укупну дужину. Некако је скупио педесет метара, све превезао, стегао чвориће и смотао у клупко. Спремио се, узео маску и рукавице, старо одело које може да изнесе на терасу када се врати, обуо ципеле без везица, зачешљао косу, уз главу, као што му је био обичај.

Откључавао је врата као да то ради први пут, јер тридесетак дана то није радио – намирнице су му додавали кроз прозор. За кваку је привезао крају свог клупка, клупко ставио у цеп и кренуо. Клупко се одмотавало, педесет метара, конач се затезао, он је узео чворић на крају и почео да прави клупко док се враћао до кућних врата. И тако дванаест пута док није измерио тачно шест стотина дозвољених метара и ушао у кућу, закључао се, распремио се и чекао нове вести о вирусу корона.

11.

Први тенисер света, с најдоњег угла Шпаније, из карантина, у електронском и сликовном разговору са својим пријатељима, спортистима, имао је отворен наступ, спонтан, за разгљивање. То је могло да прати доста људи, на хиљаде њих, одсвакуд. Тако су и учинили. Новак Ђоковић, речит и отворен какав јесте, поминуо је и вакцину од вируса корона и како би изгледало кретање тенисера са турнира на турнир, из једне земље у другу, како ће и спортисти и гледаоци бити заштићени. Рекао је да није сигуран да ли је вакцина боља од природног имунитета. Вакцине још нема, имунитет је ослабио, а онај колективни није створен. После тога се дигла кука и мотика. Епидемиолог који је у средишту кад дођу невоље и који кажу, има свој систем, опоменуо је Новака, опрезно, Британци и Американци наставили своју хорску игру против играча који побеђује њихове омиљене играче, Французи случај описали с разумевањем, Срби на свој начин, једни овако, други онако, не помињући да је Ђоковић дао милион долара за медицинску опрему и заштиту од короне (колико Србима, толико Италијанима), а дама која је некад водила странку, била посланик и амбасадор Србије у Мексику, социолог по основном занимању, дипломатски је твитовала да је Ђоковић примитивац, нешколован човек, штеточина, дакле. Одлична тема за социологе и остале.

12.

Пробудио сам се у расвит, у двадесет и четврто априлско јутро. Још мало па ће бити пола шест. Доба короне траје. Управо је завршен полицијски час. Никога нема на улицама око зграде. Нема возила. Свуда је тишина. Јутро улази у петак без ветра и кише. Само се чује како се голубови дозивају. Гугучу у два гласа, женски и мушки, вероватно. Не знам, и жао ми је што нисам голубар. Прстеновао бих некога од њих и послао га далеко. Послао бих неколико прстенованих голубова, свуда, на исток и запад, на север и југ, докле могу стићи. Знам да би се сваки вратио. Слушао сам о томе, дивио сам се њиховим чулима, одласцима на друге континенте и доласцима на место одакле су полетели.

Никад раније, или се не сећам, нисам пожелео да прстенујем голубове, да их шаљем на четири стране и да чекам да ми се врате. Бих да се гугут свуда слуша као овде, јутрос, у априлски дан, после тек завршеног полицијског сата, који је уведен ради заштите од вируса што је раширио планетарни страх..., а онда сам се сетио да смо имали и епидемију птичјег грипа, чуо да пролази ауто и ставио тачку у 5.40.

13.

Недеља је, априлско јутро, прохладно и ведро, у доба вируса короне, у време полицијског сата који траје два дана и три ноћи. Отворио сам прозор, наслонио се на лактове и гледао низ три улице око стамбених зграда у којима живи на стотине људи. Нема никога. Ћуте аута на паркингу. Мирују стабла и све што видим. Пожелео сам да викнем, да чујем глас који одјекује као у неком планинском и кањонском крају, да кажем – ево човека, ту смо, нисмо нестали, нисмо се одселили, само смо се страхом ушшускали на сигурном месту.

Нисам се огласио, затворио сам прозор, сео за сто, узео плаву оловчицу и папир да запишем шта сам видео кад нисам никога видео, да сам имао доживљаја два: први доживљај је од необичне мирноће, страха и неизвесности, а други доживљај је од чисте оданости људима који су разумели да не треба да изазивају судбину и да неопрезни страдају од сићушног створа што га нико није видео, а може свуда да стигне, као опомена и освета природе.

Трећи доживљај ми каже да би то створење могло да буде и у тачки коју сам ставио на крају претходне реченице и зато ћу да завршим са три тачке – да се створење што више уситни или, што је пожељније, да тачкама оде...

14.

Шетао сам пустим улицама. Само бих срео понеког с маском на устима и са белим рукавицама, а сваки од њих је ишао на исти начин: потуљено, с погледом у стазу пред собом, кроз неподношљиву тишину полицијског сата, уведеног због опасности од вируса чији долазак је затекао људе неспремне, свуда, на свим континентима. Хођајући кроз огромну празнину, осетио сам да постајем њен део и да празнина улази у мене, упорно, непријатно. Хтео сам да мислим о нечему лепом, некадашњем или очекиваном, али ми се то измицало тако убедљиво да сам почео да се плашим свега, себе највише, да постајем нервозан, тужан, готово изгубљен.

Себи сам се вратио, у стану, освежен, расположен, тек кад сам написао један одељак свог даноноћника. Писање најлакше може да завара и победи самоћу, да испуни празнину.

15.

У доба вируса корона, док смо сви и свуда у великој опасности, из страха и немоћи, покушавамо да се штитимо на више начина. Мали ђаци, средњошколци и студенти „уче на даљину”, преко телевизијске наставе и компјутера. Нико не помиње родитеље који су неписмени и који су сиротни, који немају ни струје ни уређаја који раде на струју. Али сигурно ће неко од њихове деце моћи да прстигне децу која имају све. Дар не може да мирује, никад и нигде.

(2020. и 2021)